UN SUFIX ÎN RETRAGERE: *-ELNIC*

CAROLINA POPUŞOI
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" al Academiei Române, Bucureşti

1. Preliminarii

Una dintre particularităţile limbii române, în cadrul limbilor romanice, o constituie prezenţa lexemelor organizate cu sufixul *-elnic*. Întrucât în română nu există studii care să trateze separat afixul de faţă, am considerat oportună o examinare a fenomenului.

Sufixul *-elnic* (cu variantele *-ealnic, -ălnic*) face parte din aceeaşi serie cu afixele *-alnic, -ilnic* (cu varianta *-âlnic*) şi *-olnic*[1]. Dintre aceste afixe, cel mai productiv se constată a fi sufixul *-elnic,* urmat de *-alnic*, ultimele fiind însă extrem de ineficiente în procesul de formare a cuvintelor din limba română[2], chiar şi la nivel dialectal.

Dată fiind apartenenţa la aceeaşi serie afixală, elementele de derivare amintite au în comun o seamă de particularităţi, cum ar fi: obârșia, tipul structurii, clasele morfologice formate cu ajutorul lor şi, parţial, registrul de utilizare.

2. Originea sufixului *-elnic*

În lucrarea lui G. Pascu, *Sufixele româneşti*[3], în care se abordează etimologia sufixelor din limba română, afixul în discuţie apare la erată, cu menţiunea ca având proveniență slavă[4]. Acest aspect presupune existenţa în română a unor împrumuturi slave, organizate în aceste limbi cu sufixul *-elnic*, care, detaşându-se ulterior de la rădăcina lexemului slav, a servit la crearea derivatelor româneşti.

Pentru a proba acest fapt, am excerptat din DLR, MDA şi din DEX lexemele uzuale, date drept împrumuturi din slavonă, şi analizabile cu sufixul *-elnic*. Astfel, în DEX şi în MDA, am găsit 3 împrumuturi din această categorie (*jertfelnic*[5] s. n. „masă destinată aducerii jertfelor la păgâni"; „(în Biserica creştină) masă din altar, aşezată în colţ, în dreptul uşii din stânga, pe care se pregătesc sfintele daruri"; *molitvelnic* s. n. „carte de ritual ortodox, care cuprinde o serie de rugăciuni"; *pomelnic* s. n. „listă cu numele persoanelor, în viaţă sau decedate, pe care le pomeneşte preotul la slujbe sau în rugăciuni"), iar, în DLR, am întâlnit 4 împrumuturi (cele 3 din DEX şi *vremelnic, -ă*, adj., adv. „care durează puţin timp; temporar,

[1] Despre conceptul de *serie* vs *variantă,* vezi Rădulescu Sala (2015: XXIX-XXXII).

[2] Sufixele din urmă au însă un potenţial deosebit în limbile slave, fapt explicabil prin provenienţa acestora.

[3] Vezi Pascu (1916: 429).

[4] Vezi şi Hristea (1968: 39).

[5] Când însă lexemul *jertfelnic* are valoare adjectivală (cf. *iubire/slujire jertfelnică*), credem că acesta este derivat în limba română din *jertvă* + suf. *-elnic*.

BDD-V2347 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:27 UTC)

provizoriu"). La prima vedere, lucrurile par clare. Dacă însă examinăm cu atenţie forma împrumuturilor, constatăm că acestea sunt structurate cu sufixele *-ĭ(n)nikŭ, -(ĭ)enĭnikŭ*, şi nu cu *-elnikŭ*. (Cf. *jertfelnic* < slv. *ž(e)rŭtvĭ(n)nikŭ*[1], *molitvelnic* < slv. *molĭtvĭ(n)nikŭ*, *pomelnic* < slv. *pom(ĭ)enĭnikŭ*.) Acest aspect ar putea duce la supoziţia că sufixul *-elnic* a apărut pe teren românesc, prin disimilarea *n-n* > *l-n*[2]. Abordarea de mai sus ar fi întărită şi de faptul că primele atestări în limba română ale împrumuturilor de faţă au în secvenţa sufixală consoana *n*, ca în slavonă. Spre exemplu:

(1) *Cu aceaste ziceri ... diaconul să facă închinăciune înnainte sfântului jărtăvnic* (a. 1570) Coresi, *Liturghierul...*, 13[r]/14. vs *Rugăciunea pentru sfântul jertfelnic spurcat de eretici* (sec. al XVII-lea) *Un fragment...*, ap. [BRV I], 28.

(2) *Molitvenic rumânesc* [Titlu] (a. 1564) Coresi, *Fragment...*, 249, ap. TDRG. vs *Cere-n grab-un molitfelnic şi începe a-i citi* (a. 1847) Pann, *Povestea…,* 65/21.

(3) *Am scris şi pe răposatul frate nostru Pătru la pomeanic în svânta mănăstire* (a. 1600), în Chivu (ş. a.), *Documente...*, 138. vs *Din pomelnicul vieţii i-au stins* (a doua jum. a sec. al XVII-lea) Kogălniceanu, *Cronicele…* [LET. I], 105, ap. TDRG.

Cât despre lexemul *vremelnic, -ă* adj., adv., se pare că acesta nu este un împrumut, ci un calc lexical de structură după vsl. *vrĭemenĭnŭ*, unde doar rădăcina din slavă *vrĭem* a fost împrumutată, iar sufixul slav *-enĭnŭ* a fost echivalat, în primele texte româneşti, cu sufixul *-enic*, iar, mai apoi, cu *-elnic*, ca urmare a avântului pe care acesta din urmă l-a cunoscut în limba veche[3]. Spre exemplu:

(4) *Fu mie a nu băga în seamă pre ceste vremenice* (a. 1648) *Chrestomaţie...,* 131/19. vs *Bine este a petrece cu îndrăzneală această vremelnică viaţă* (cca. 1772) *Etiopice*, 32/10.

Pe lângă slavonismele discutate, am mai găsit în dicţionare şi alte împrumuturi slave (însă neuzitate), structurate cu sufixele *-ĭ(n)nikŭ, -(ĭ)e(nĭ)nikŭ*. Spre exemplu: *humelnic/ hamelnic/homelnic* s. m. (înv.) „jitnicer" < vsl. *homenikŭ*, pol. *humiennik*; *mâzde(a)lnic* s. m. (înv.) „mituitor" < vsl. *mĭzdĭnĭkŭ*[4]; *stâlpelnic* s. m. „pustnic care trăia retras pe vârful unui munte; stâlpnic" < slv. *st(ŭ)lpĭnikŭ*; *tămâielnic/tămâiernic* s. n. „vas de metal sau de lut în care se arde tămâie; cădelniţă, căţuie" < slv. *tŭmĭenĭnikŭ*.

Cu toate acestea, sunt şi aspecte care susţin originea slavă a sufixului *-elnic*. Pe de o parte, întrucât slava veche nu mai constituie o limbă vie, este dificil de a stabili dacă lexemele *ž(e)rŭtvĭ(n)nikŭ, molĭtvĭ(n)nikŭ, pom(ĭ)enĭnikŭ* şi *homenikŭ, mĭzdĭnĭkŭ, st(ŭ)lpĭnikŭ, tŭmĭenĭnikŭ* nu au cunoscut, sporadic, şi varianta cu afixul *-el(ĭ)nikŭ*, dicţionarele limbii slave vechi înregistrând doar formele uzitate, adică cele cu sufixele *-ĭ(n)nikŭ, -(ĭ)e(nĭ)nikŭ*.

[1] Lexemele din slavonă (şi din limbile slave) de aici (şi de mai jos) sunt după: DLR (2010), Miklosich (1885), Дьяченко (2009), Scriban (1939), Семенов (2003).

[2] Vezi Graur (1929: 37).

[3] Lexemul *vremelnic* ar putea fi însă tratat ca având dublă etimologie: (1) calc de structură morfematică după slavă şi (2) derivat românesc din *vreme* + suf. *-elnic* (deoarece ambele elemente derivative sunt independente şi cunoscute în română).

[4] În DLR (2010), lexemul este tratat însă ca fiind derivat pe teren românesc din *mâzdi* „a mitui" + suf. *-elnic*.

BDD-V2347 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:27 UTC)

Pe de altă parte, existenţa în română a câtorva împrumuturi neuzuale din slavonă sau din limbile slave, organizate în aceste idiomuri cu sufixul *-el(ĭ)nik(ŭ)*, este un argument esenţial în confirmarea obârşiei slave a afixului de faţă. Spre exemplu: *juvelnic* s. n. (reg.) „construcţie de scânduri, nuiele sau stuf, folosită pentru păstrarea peştelui viu în apă; unealtă de pescuit confecţionată din plasă sau din nuiele, în formă de coş sau sac” < bg. *živelnik* < vsl. *živŭ* „viu” + suf. *-elnik*; *procelnic* s. m. (înv.) „slujbaş în cancelaria domnească, având atribuţia de scrib”[1] < slv. *pročelnikŭ* < slv. *pročitati* „a citi” + suf. *-elnikŭ*; **pustelnic*[2] s. m. (înv.; reg.) „pustnic” < ucr., pol. *pustelĭnik* < slv. *poustĭ(n)nĭkŭ* „pustnic”; *socelnic*[3] s. n. (la pravoslavnici) „ziua dinaintea Crăciunului sau a Bobotezei, când, după ajunare, se gustă colivă preparată cu suc (ulei) de seminţe (mac, migdale, nuci)” < slv. *sočelĭnikŭ* < vsl. *sočivo* „mâncare din cereale sau din leguminoase (preparată cu suc de seminţe)” + suf. *-elĭnikŭ*.

Aşadar, faptul că sufixul *-elnic* apare în slavonă şi în unele limbi de origine slavă ne determină să conchidem că acesta provine, totuşi, din limbile în discuţie. De asemenea, deoarece sufixul *-alnic* (care face parte dintr-o serie afixală cu *-elnic*) are origini slave certe[4], acest aspect ne permite să afirmăm, prin analogie, că şi sufixul *-elnic* are aceeaşi etimologie[5].

Prin urmare, lexemele de tipul: *jertfelnic* s. n., *molitvelnic* s. n., *pomelnic* s. n., *humelnic/hamelnic/homelnic* s. m., *mâzde(a)lnic* s. m., *stâlpelnic* s. m., *tămâielnic* s. n. constituie împrumuturi slave, adaptate prin disimilaţie. Cât despre disimilarea consoanelor *n-n* > *l-n* din împrumuturile de faţă, se pare că fenomenul a avut loc, izolat, în slavonă/slava veche şi, frecvent, în limbile slave (vz. *pustelnic* „pustnic” < ucr., pol. *pustelĭnik* < slv. *poustĭ(n)nĭkŭ* „pustnic”). Ulterior, prin preluarea şi prin încetăţenirea slavonismelor/ slavismelor structurate cu sufixul *-elnic*, acestea au servit ca model pentru crearea derivatelor româneşti[6].

Există însă opinii că sufixul *-elnic* s-ar fi putut crea şi pe teren autohton[7]. Această constatare decurge din prezenţa în limba română a unor lexeme care ar avea provenienţă deverbală. În astfel de cazuri, afixul *-elnic* reprezintă o contaminare între sufixele *-eală* şi *-nic* (vz. *infra 6a*). În general, este dificil de făcut o distincţie netă între derivatele din această categorie şi cele de origine verbală[8].

În linii mari, considerăm că sufixul *-elnic* este de sorginte slavă, însă, în anumite situaţii, se poate admite ca acesta să se fi constituit şi în limba română: „Il apparaît donc que si, pour l’ensemble des faits, on peut affirmer que *-elnic*... viennent du slave, dans chaque cas pris à part, il est toujours possible de retrouver une formation de date roumaine” (Graur 1929: 39).

---

[1] În DLR (2010), lexemul *procelnic* are o explicaţie vagă [cf.: „(înv.) slujbaş în cancelaria domnească (cu atribuţii nedefinite mai îndeaproape)]”. Sensul „scrib” este atestat la Miklosich (1963), concordând cu semantismul radicalului, dar şi cu cele câteva citate din DLR (2010).

[2] În limba română, este consemnat doar verbul *a pustelnici* „a pustnici, a sihăstri”, vezi Pamfile (1914: 140). Fiind o atestare regională, există probabilitatea ca acesta să se fi format direct de la un eventual subst. rom. **pustelnic* (analog cu *schitelnic*), şi nu de la subst. ucr. *pustelĭnik* „pustnic”.

[3] Împrumutul este întâlnit la lipoveni. Vezi http://rusii-lipoveni.wikispaces.com/wiki/changes.

[4] Vezi Pascu (1916: 337), Graur (1929: 39), Dimitrescu (1978: 96).

[5] Printre altele, românescul *pomelnic* are ca echivalent în limba rusă, pe lângă cuvântul moştenit din slavonă *помянник*, şi lexemul *поминальник* (existent şi în ucraineană) (< vb. rs. *поминать* „a pomeni” + suf. *-альник*), fiind structurat cu sufixul *-alnic*, sub influenţa terminaţiei infinitivale *-ать*.

[6] Primele atestări ale împrumuturilor în forma *-elnic* sunt slavonismele uzuale *jertfelnic* s. n. şi *pomelnic* s. n., acestea datând din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, perioadă în care apar şi primele derivate româneşti organizate cu sufixul *-elnic*.

[7] Vezi Graur (1929: 38), Hristea (1968: 40), Graur (1969: 330).

[8] Vezi Hristea (1968: 40).

BDD-V2347 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:27 UTC)

3. Structura sufixului *-elnic*

Din punct de vedere formal, sufixul *-elnic* (alături de cele din aceeaşi serie) se prezintă drept un afix compus[1], fiind rezultatul îmbinării a două sufixe simple. În lingvistică, termenul de *sufix compus* este cunoscut şi sub denumirea de „sufix extins/lărgit”[2]. Trebuie spus că, şi în limbile slave, elementul de derivare în discuţie are aceeaşi valoare de afix compus, unde suf. *-el(ĭ)nik(ŭ)* < suf. *-el(ĭ)* + suf. *-nik(ŭ)*. Astfel, afixul *-elnic* din română este structurat din sufixele simple *-el* şi *-nic*[3]. Când însă lexemul cu afixul de faţă este derivat dintr-un substantiv deverbal, atunci suf. *-elnic* < suf. *-eală* + suf. *-nic*[4]. În ambele cazuri, aglutinarea celor două sufixe face ca afixul *-elnic* să fie perceput ca o formaţiune sufixală unitară, independentă în procesul analizei morfematice.

4. Derivate cu sufixul *-elnic*

În limba română, sunt în jur de 180 de lexeme structurate cu sufixul examinat aici. Din atestările date în DLR, MDA, TDRG şi de Ursu şi Ursu[5], constatăm că primele formaţii pe teren românesc cu sufixul *-elnic* au apărut pe la mijlocul veacului al XVII-lea [vz.: *brobode(a)lnic*[6] „broboadă; văl de mireasă”, *dvore(a)lnic* „curtean”, *price(a)lnic* „certăreţ, cârcotaş; gâlcevitor”, *pripe(a)lnic* „pripit”, *scute(a)lnic*[1] „ţăran care era scutit de plata birului domnesc, în schimbul unor obligaţii suplimentare (de obicei militare) faţă de domnie sau faţă de stăpânul moşiei; scutnic”, *vrăjelnic* „vrăjitor”]. De la secol la secol, productivitatea şi gradul de utilizare a afixului *-elnic* este în creştere, apogeul atingându-se în veacul al XIX-lea. După această perioadă, sufixul cade în desuetudine, fiind înlocuit, în limba standard, de sufixele echivalente active.

În limba română, sufixul *-elnic* este consacrat derivării adjectivelor, substantivelor şi, mai rar, adverbelor. Adesea, adjectivele din această categorie se pot substantiviza, iar substantivele cu trăsătura [+ Animat] se pot adjectiviza.

a) Derivate adjectivale: *apropielnic, -ă* „apropiat, accesibil”, *bâţâielnic, -ă* „care se bâţâie; care nu stă locului”, *bosomelnic, -ă* „care se bosumflă; bosumflat”, *boţelnic, -ă* „care face năzbâtii, boaţe”, *bulduşelnic, -ă* „scociorâtor, scormonitor”, *cârtelnic, -ă* „cârtitor”, *cotelelnic, -ă* „care caută mult după mâncare”, *cuvântelnic, -ă* „convingător, concludent”, *(ne)despărţelnic, -ă* „(in)separabil”, *dezvinovelnic, -ă* „dezvinovăţit”, *doselnic, -ă* „dosnic, ascuns”; (fig.) „perfid”, *favorelnic, -ă* „favorabil”, *făptelnic, -ă* „real, efectiv”, *firelnic, -ă* „natural, firesc”, *frăţelnic, -ă* „frăţesc”, *începelnic, -ă* „de origine; originar”, *lucre(a)lnic, -ă* „util; pragmatic”, *lumelnic, -ă* „lumesc”, *mortelnic, -ă* „mortal”, *nădăjduielnic, -ă* „nădăjduitor”, *nuntelnic, -ă* „nupţial, nuntesc”, *pădurelnic, -ă* „forestier”, *(ne)părtelnic, -ă* „(ne)părtinitor”, *pâlpâielnic, -ă* „care pâlpâie”, *(ne)plutelnic, -ă* (despre ape curgătoare)

---

[1] Vezi Pascu (1916: 429), Graur (1929: 38), Iordan (1943: 170), Hristea (1968: 39), Graur (1969: 330).

[2] Vezi Graur (1969).

[3] Pascu (1916: 429), deşi îl tratează pe *-elnic* ca sufix slav, consideră că acesta este compus din sufixele *-eală* şi *-nic*. În limbile slave (vz. slv. *pomĭenĭnikŭ*), ca şi în română (vz. *pomeanic* → *pomealnic* → *pomelnic*), sufixul simplu *-ĭenĭ*, inf. rom. *-eal(ă)* este o variantă a sufixelor *-ĭnĭ*, *-enĭ* [cf. rom *-el*].

[4] Vezi Graur (1929: 38), Hristea (1968: 40), Graur (1969: 330).

[5] Vezi Ursu (2004, 2006, 2011).

[6] Derivatele cu sufixul *-elnic* au fost excerptate din DLR (2010), MDA (2001–2003), DI (1957), Pontbriant (1862), Resmeriţă (1924), Scriban (1939), Coman (1939), Ciauşanu (1931), Bulgăr şi Mareş (1960, 1967), Udrescu (1967).

BDD-V2347 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:27 UTC)

„(ne)navigabil”, *pomărelnic, -ă* „căruia îi plac mult fructele, poamele”, *poporelnic, -ă* „popular”, *potrivelnic, -ă* „care se potriveşte cu cineva sau cu ceva; asemănător”, *prăselnic, -ă* (despre animale) „care se înmulţeşte repede; prolific”, *pricinelnic, -ă* „certăreţ, arţăgos; bătăuş”, *priveghe(a)lnic, -ă* „priveghetor”, *(ne)rânduielnic, -ă* „(ne)regulat”, *schitelnic, -ă* „care ţine de un schit”, *senţelnic, -ă* „sensibil”, *socotelnic, -ă* „raţional”, *stăruielnic, -ă* „stăruitor”, *stimelnic, -ă* „stimabil”, *sucelnic, -ă* „care nu se ţine de cuvânt; labil”, *ştiinţelnic, -ă* „ştiinţific”, *trudelnic, -ă* „truditor; care cere mult efort”, *umbrelnic, -ă* „care aduce sau care provoacă suferinţă, tristeţe”, *urmărelnic, -ă* (despre oi) „care rămâne în urma turmei; care umblă răzleţ”, *urzelnic, -ă* „genetic”, *văpăielnic, -ă* „ca de văpaie”, *vârtelnic, -ă* „care se învârteşte”, *vieţuielnic, -ă* „de viaţă”, *voinţelnic, -ă* „convenţional”, *vruţelnic, -ă* „neastâmpărat”, *zburăturelnic, -ă* „neastâmpărat” etc.

b) Derivate substantivale: *amăge(a)lnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care amăgeşte, înşală”, *birelnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care plăteşte taxă pentru locuinţă; chiriaş”, *botelnic* s. n. (la cal) „botniţă”, *braşovelnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care spune snoave, fleacuri; flecar”, *brucelnic* s. n. „făcăleţ cu care se mestecă mămăliga”; „unealtă de fier, ascuţită la un capăt, cu care se scormonesc cărbunii, ca să ardă mai bine”, *cuvântelnic* s. n. „dicţionar”, *domnelnică* s. f. „biserică a Domnului”; „biserică de duminică”[1], *drumelnic, -ă* s. m. şi f. „călător, drumeţ”, *feţelnic* s. n. „gealău folosit la netezirea doagelor”, *mizelnic, -ă* s. m. şi f. „mezin”, *mostotelnic* s. n. „buchet de busuioc”, *ochelnică* s. f. „vedere”, *popelnic* s. n. „lemn cu trei mici ramificaţii, folosit la unele jocuri de copii”, *pribelnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care pribegeşte”, *pustelnică/postelnică* s. f. „cucuvea; bufniţă”, *rămăşelnic, -ă* s. m. şi f. „datornic”, *scutelnic*[2] s. m. „tânăr nobil vasal, care purta scutul şi celelalte arme ale cavalerului sau ale seniorului său; titlu purtat de tinerii nobili înainte de a deveni cavaleri; scutier, scutar”, *tocmelnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care se tocmeşte; persoană care este desemnată pentru rezolvarea unor litigii”, *urcelnic* s. n. (în credinţe populare) „gaură prin care iese şi intră strigoiul în mormânt”, *vieţuielnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care vieţuieşte într-un anumit loc; localnic” etc.

c) Derivate adverbiale: *afărelnic* „din afară”, *anuelnic* „anual”, *fiinţelnic* „realmente”, *(ne)greşelnic* „(ne)greşit”, *(ne)îndoielnic* „(ne)încrezător, (ne)sigur”, *lege(a)lnic* „legal”, *linguşelnic* „linguşitor”, *obişnuielnic* (cu subiectul: *drepturi, legi, reguli, sisteme*) „în baza tradiţiilor, fără a fi scris; cutumiar”, *pururelnic* „permanent; veşnic”, *sfielnic* „sfios”, *tânguielnic* „tânguitor”, *târzielnic* „târziu”, *temeielnic* „temeinic”, *timpurelnic* „temporar, provizoriu”.

În urma examinării acestui aspect, constatăm că, în limba română, cele mai numeroase derivate cu sufixul *-elnic* sunt formaţiile adjectivale, fiind urmate de cele substantivale. În clasa din urmă, intră, în special, substantivele neutre (din registrul popular şi regional), care denumesc diverse obiecte cu valoare instrumentală. De asemenea, nu este de neglijat nici categoria substantivelor cu trăsătura [+ Animat], obţinute prin substantivizarea adjectivelor.

5. Baza de derivare a cuvintelor organizate cu sufixul *-elnic*

În limba română, formaţiile cu afixul *-elnic* au ca temă de derivare elemente lexicale din clasa substantivului, a verbului şi, mai rar, din cea a adjectivului şi a adverbului.

a) Bază de derivare substantivală: *ajutorelnic, -ă* adj. „care este de ajutor; binevoitor; săritor la nevoie” < *ajutor* + suf. *-elnic*; *bobelnică* s. f. „femeie care dă în bobi; ghicitoare; bobăreasă” < *bob* + suf. *-elnică*; *chefelnic, -ă* s. m. şi f., adj. „(om) petrecăreţ” < *chef* + suf. *-elnic*; *ciufelnic, -ă* s. m. şi f., adj. „(om) căruia îi place să-şi bată joc de alţii”; „(om) care

[1] Vezi etimologia și sensurile cuvântului *domnelnică* la Popușoi (2016: 127–131).

BDD-V2347 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:27 UTC)

spune lucruri necuviincioase” < *ciuf* „om batjocoritor” + suf. *-elnic*; *fiorelnic, -ă* adj. „fioros” < *fior* + suf. *-elnic*; *meselnic, -ă* s. m. şi f. „mesean (la nuntă); invitat la o petrecere” < *masă* + suf. *-elnic*; *odăielnic, -ă/hodăielnic, -ă* s. m. şi f., adj. „(persoană) care umblă tot timpul pe la alţii; haimana” < *odaie* + suf. *-elnic*; *omelnic, -ă* adj. „omenos” < *om* + suf. *-elnic*; *scutelnic* s. n. „adăpost” < *scut* + suf. *-elnic*, *şot(i)elnic, -ă* s. m. şi f., adj. „(persoană) care face şotii” < *şotie* + suf. *-elnic*; *trebelnic, -ă* adj. „harnic, priceput” < *treabă* + suf. *-elnic*; *trupelnic, -ă* adj. „trupesc” < *trup* + suf. *-elnic*; *vârfelnic* s. m. „conducător, fruntaş” < *vârf* + suf. *-elnic* etc.

b) Bază de derivare verbală: *adorelnic, -ă* adj. „adorabil” < *adora* + suf. *-elnic*; *căielnic, -ă* s. m. şi f., adj. „(persoană) care se căieşte” < *căi* + suf. *-elnic*; *(ne)dovedelnic, -ă* adj. „(ne)demonstrabil” < *(ne)dovedi* + suf. *-elnic*; *hrăpelnic, -ă* s. m. şi f., adj. „(om) hrăpăreţ” < *hrăpi* „răpi” + suf. *-elnic*; *izvodelnic, -ă* adj. „izvoditor, născocitor” < *izvodi* + suf. *-elnic*; *îndem(â)nelnic, -ă* adj. „îndemânatic” < *îndemâna* + suf. *-elnic*; *locuielnic, -ă* s. m. şi f. „locuitor” < *locui* + suf. *-elnic*; *mântuielnic, -ă* adj. „mântuitor” < *mântui* + suf. *-elnic*; *oprelnic, -ă* adj. „care opreşte, care împiedică ceva” < *opri* + suf. *-elnic*; *păstrelnic, -ă* adj. „păstrător” < *păstra* + suf. *-elnic*; *prepuielnic, -ă* adj. „bănuitor, neîncrezător, suspicios” < *prepune* „a bănui, a suspecta” + suf. *-elnic*; *rămâielnic, -ă* adj. „codaş” < *rămâne* + suf. *-elnic*; *rocoşelnic, -ă* s. m. şi f., adj. „(persoană) care se răzvrăteşte; răzvrătit, răsculat, rebel” < *rocoşi* „a se răzvrăti, a se răscula” + suf. *-elnic*; *smerelnic, -ă* s. m. şi f., adj. „(persoană) care se smereşte; smerit” < *smeri* + suf. *-elnic*; *supărelnic, -ă* s. m. şi f., adj. „(persoană) care se supără; supărăcios” < *supăra* + suf. *-elnic*; *zărelnic, -ă* adj. „care se zăreşte” < *zări* + suf. *-elnic*; *zicelnic* s. n. „dicţionar” < *zice* + suf. *-elnic* etc.

c) Bază de derivare adjectivală: *anuelnic, -ă* adj., adv. „anual” < *anu(al)* + suf. *-elnic*; *căpetelnic, -ă* adj. „de bază, capital, esenţial, principal” < *capit(al)* + suf. *-elnic*; *durelnic, -ă* adj. „puternic, ferm” < *dur* + suf. *-elnic*; *începătorelnic, -ă* adj. „începător; de început” < *începător* + suf. *-elnic*; *joselnic, -ă* adj. „josnic” < *jos* + suf. *-elnic*; *lărgelnic, -ă* adj. „larg” < *larg* + suf. *-elnic*; *limbuţelnic, -ă* s. m. şi f., adj. „(om) limbut” < *limbut* + suf. *-elnic*; *singurelnic, -ă* adj. „însingurat”; (Gram.) „singular”; (Log.) „individual” < *singur* + suf. *-elnic*; *timpurelnic, -ă* adj., adv. „temporar, provizoriu” < *timpur(iu)* + suf. *-elnic* etc.

d) Bază de derivare adverbială: *afărelnic* adv., adj. „din afară” < *afară* + suf. *-elnic*; *pururelnic, -ă* adj., adv. „permanent; veşnic” < *pururi* + suf. *-elnic*; *târzielnic, -ă* adj., adv. „(care se produce) cu întârziere; târziu; zăbavnic” < *târziu* + suf. *-elnic*.

Din faptele de limbă analizate, constatăm că de la baze substantivale s-au format substantive (animate/inanimate) şi adjective; de la teme verbale s-au obţinut adjective şi substantive (care, de cele mai multe ori, au trăsătura [+Animat], fiind provenite din conversiunea adjectivului); de la baze adjectivale au derivat adjective, substantive (de natura celor de mai sus) şi adverbe; de la teme adverbiale s-au format adverbe şi adjective.

6. Structuri cu dublă (sau cu triplă) analiză

Adesea, lexemele structurate sufixal pot fi ambigue din punctul de vedere al organizării interne, având posibilitatea unei duble sau, mai rar, a unei triple derivări[1]: fie de la rădăcina verbală, fie de la tema deverbală, fie de la baza substantivală propriu-zisă. Acest aspect poate fi urmărit, în special, în lucrările lexicografice, unde acelaşi cuvânt derivat, în funcţie de sursa în care apare, este tratat etimologic diferit.

[1] Vezi şi Avram (1989: 9–10), Vasiliu (1989: 18–20), Rădulescu Sala (2015: XXIV–XXV), Moroianu (2010: 160).

BDD-V2347 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:27 UTC)

În cadrul derivatelor abordate aici, se întâlnesc câteva situaţii ale fenomenului în discuţie.

a) Lexemele din această clasă sunt tratate ca fiind derivate atât de la verbe (cu suf. *-elnic*), cât şi de la substantive deverbale (cu suf. *-nic*). Spre exemplu: *bănuielnic, -ă* „(persoană) care bănuieşte; bănuitor" < *bănui* + suf. *-elnic/bănuială* + suf. *-nic*; *bârfelnic, -ă* „(persoană) care bârfeşte; bârfitor" < *bârfi* + suf. *-elnic/bârfeală* + suf. *-nic*; *cheltuielnic, -ă* „(persoană) care cheltuieşte mult; cheltuitor" < *cheltui* + suf. *-elnic/cheltuială* + suf. *-nic*; *chiverniselnic, -ă* „(persoană) care ştie să strângă, să păstreze bine (ceea ce câştigă)" < *chivernisi* + suf. *-elnic/chiverniseală* + suf. *-nic*; *mome(a)lnic, -ă* „(persoană) care momeşte, care ademeneşte cu linguşiri" < *momi* + suf. *-elnic/momeală* + suf. *-nic*; *risipelnic, -ă* „(persoană) care risipeşte; risipitor" < *risipi* + suf. *-elnic/risipeală* + suf. *-nic* etc.

După părerea noastră, în exemplele de mai sus, derivarea de la baza verbală (cu suf. *-elnic*) se justifică mult mai mult faţă de cea de la tema deverbală (cu suf. *-nic*). Întru susţinerea acestei idei, aducem argumente de ordin logico-semantic, şi anume: formaţiile substantivale examinate au caracter de nume de agent[1], aflându-se într-un raport strâns cu verbul-predicat de factură tranzitivă. O relaţie cu verbul credem că există şi în cazul derivatelor adjectivale care determină chiar şi un nominal inanimat. Astfel, faptul că asemenea elemente lexicale echivalează cu adjective sinonime, formate cu certitudine de la verbe (cf. *întrebare bănuielnică = întrebare bănuitoare, vorbe momelnice = vorbe momitoare* etc.), le face pasibile de o derivare verbală.

De asemenea, sunt susceptibile de o dublă interpretare morfematică şi unele lexeme care ar putea avea ca bază de derivare fie un verb intranzitiv sau reflexiv, fie un substantiv deverbal. Spre exemplu: *cârcotelnic, -ă* „(persoană) care cârcoteşte; cârcotaş" < *cârcoti* + suf. *-elnic/cârcoteală* + suf. *-nic*; *cârtelnic, -ă* „(persoană) care cârteşte; cârcotaş" < *cârti* + suf. *-elnic/cârteală* + suf. *-nic*; *codelnic, -ă* „(persoană) care se codeşte, iezită; iezitant, coditor" < *codi* + suf. *-elnic/codeală* + suf. *-nic*; *îndoielnic, -ă* [2], „(persoană) care se îndoieşte de ceva; neîncrezător" < *îndoi* + suf. *-elnic/îndoială* + suf. *-nic*; *şovăielnic, -ă* „(persoană) care şovăie; şovăitor, ezitant, nehotărât" < *şovăi* + suf. *-elnic/şovăială* + suf. *-nic*; *tânguielnic, -ă* „(persoană) care se tânguieşte" < *tângui* + suf. *-elnic/tânguială* + suf. *-nic* etc.

Ca şi în exemplele anterioare, este evidentă relaţia dintre derivat şi verbul-predicat, relaţie care reiese din posibilitatea formaţiilor substantivale de a ocupa poziţia de subiect (cu rolurile tematice specifice acestuia) şi din capacitatea derivatelor adjectivale (animate/inanimate) de a avea drept corespondent un sinonim adjectival, provenit de la o bază verbală (cf. *persoană şovăielnică = persoană şovăitoare, minte cârcotelnică = minte cârcotitoare, cântec tânguielnic = cântec tânguitor* etc.).

Prin urmare, în procesul analizei morfematice, în cele două situaţii anterioare, se preferă (cu mici excepţii) structura *verb* + suf. *-elnic*.

b) Lexemele din această categorie sunt analizate ca fiind derivate atât de la verbe, cât şi de la substantive propriu-zise. În ambele ipostaze, sufixul este acelaşi: *-elnic*. Spre exemplu: *bârfelnic, -ă* < *bârfi/bârfă* + suf. *-elnic*; *cinstelnic, -ă* < *cinsti/cinste* + suf. *-elnic*; *clipelnic, -ă* < **clipi/clipă* + suf. *-elnic*; *doselnic, -ă* < *dosi/dos* + suf. *-elnic*; *pripelnic, -ă*

[1] Vezi şi Hristea (1968: 39): „Având în vedere că *bănuielnic* se apropie din punct de vedere semantic de numele de agent, mult mai plauzibilă ni se pare derivarea lui de la verbul *bănui* cu suf. *-elnic*", decât cea de la substantivul postverbal *bănuială* + suf. *-nic*.

[2] Când însă *îndoielnic, -ă* este un adjectiv care determină un nominal inanimat (ex.: *decizie îndoielnică*), atunci acesta are sensul „care provoacă îndoială" şi se organizează cu un substantiv deverbal (*îndoială* + suf. *-nic*).

BDD-V2347 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:27 UTC)

< *pripi/pripă* + suf. *-elnic*; *risipelnic, -ă* < *risipi/risipă* + suf. *-elnic*; *scârbelnic, -ă* < *scârbi/scârbă* + suf. *-elnic*; *sfădelnic, -ă* < *sfădi/sfadă* + suf. *-elnic*; *stropelnic* < *stropi/strop* + suf. *-elnic* etc.

În asemenea cazuri, pentru alegerea variantei optime de derivare, se recomandă a ţine seama de semantismul cuvântului. Astfel, dacă accentul logic cade pe acţiune, atunci structura derivatului va fi verbală, iar elementul purtător de sens din definiţie va fi, de regulă, unul verbal. Spre exemplu: *bârfelnic, -ă* „(persoană) care bârfeşte” < *bârfi* + suf. *-elnic*; *pripelnic, -ă* „(persoană) care se pripeşte” < *pripi* + suf. *-elnic*; *risipelnic, -ă* „(persoană) care risipeşte” < *risipi* + suf. *-elnic*; *sfădelnic, -ă* „(persoană) care se sfădeşte” < *sfădi* + suf. *-elnic*; *stropelnic* s. n. „praftoriţă de fierărie (adică ustensilă cu care se stropesc cărbunii încinşi)” < *stropi* + suf. *-elnic*. Când însă accentul logic al derivatului cade pe nume, atunci acesta se va organiza cu un substantiv propriu-zis, iar elementul purtător de sens din definiţie va fi un nume. Spre exemplu: *cinstelnic, -ă* „vrednic de cinste” < *cinste* + suf. *-elnic*; *clipelnic, -ă*[1] „de o clipă; care nu ţine decât o clipă” < *clipă* + suf. *-elnic*; *doselnic, -ă* „care este în partea din dos; dosnic, ascuns” < *dos* + suf. *-elnic*; *scârbelnic, -ă* „care provoacă scârbă, dezgust” < *scârbă* + suf. *-elnic* etc.

c) Unele dintre lexemele examinate se pretează la o triplă analiză morfematică: *vb.* + suf. *-elnic/subst. propriu-zis* + suf. *-elnic*/*subst. deverbal* + suf. *-nic*. Spre exemplu: *bârfelnic, -ă* < *bârfi/bârfă* + suf. *-elnic/bârfeală* + suf. *-nic*; *pripelnic, -ă* < *pripi/pripă* + suf. *-elnic/pripeală* + suf. *-nic*; *risipelnic, -ă* < *risipi/risipă* + suf. *-elnic/risipeală* + suf. *-nic* etc.

După părerea noastră, dat fiind faptul că derivatele de la (c) (de altfel, ca şi cele de la *a*) pot fi subiecte cu roluri tematice proprii acestuia sau adjective care echivalează cu sinonime adjectivale, provenite de la verbe, se justifică derivarea lor de la baza verbală şi de la sufixul *-elnic*.

7. Valori semantice ale sufixului *-elnic*

Fiind un sufix lexical, afixul *-elnic* este purtător de diverse valenţe semantice. Pentru derivatele adjectivale, valorile predominante ale sufixului sunt:

– calificativă: *adorelnic, -ă* „adorabil”, *amelnic, -ă* „drăgăstos”; „plăcut”, *asuprelnic, -ă* „asupritor, apăsător, chinuitor”, *chefelnic, -ă* „petrecăreţ”, *durelnic, -ă* „puternic, ferm”, *feciorelnic, -ă* „fecioresc, neprihănit”, *hrăpelnic, -ă* „hrăpăreţ”, *începătorelnic, -ă* „începător; de început”, *îndem(â)nelnic, -ă* „îndemânatic”, *joselnic, -ă* „josnic”, *limbuţelnic, -ă* „limbut”, *migoroşelnic, -ă* „migălos”, *pribelnic, -ă* „pribeag”, *(ne)prielnic, -ă* „(ne)favorabil”, *prisoselnic, -ă* „prisositor; superfluu”, *simţelnic, -ă* „sensibil”; „senzual”, *slugărelnic, -ă* „slugarnic; serviabil”, *urgelnic, -ă* „plin de urgie; mânios, furios”, *zbuciumelnic, -ă* „zbuciumat” etc.;

– temporalitatea: *anuelnic, -ă* „anual”, *clipelnic, -ă* „de o clipă; care nu ţine decât o clipă; instantaneu, subit”, *pururelnic, -ă* „permanent; veşnic”, *timpurelnic, -ă* „temporar, provizoriu”, *târzielnic, -ă* „târziu”;

– spaţialitatea: *afărelnic* „din afară”, *apropielnic, -ă* „apropiat”, *lăturelnic, -ă* „lateral”, *năuntrelnic, -ă* „interior”;

– gradaţia (vz. *treptelnic, -ă* „treptat, gradual”).

Pentru derivatele substantivale (printre care fac parte şi adjectivele substantivizate), valenţele semantice ale sufixului sunt:

[1] În DLR (2010), lexemul *clipelnic* este redactat la verbul *a clipi*. Acest mod de abordare duce însă la obţinerea unui alt sens, şi anume: „care clipeşte”.

BDD-V2347 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:27 UTC)

– nume de agent: *bobelnică* s. f. „femeie care dă în bobi; ghicitoare; bobăreasă”, *boţelnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care face năzbâtii, boaţe”, *bulduşelnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care fură; hoţoman”, *povestelnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care povesteşte; povestitor”, *prăselnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care prăseşte; prăsitor”, *proceselnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care are mania de a intenta procese juridice; procesoman”, *slovelnic* s. m. „copist de manuscrise; scriitor”, *snovelnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care face pozne, glume; poznaş”, *sporovelnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care vorbeşte mult; flecar, palavragiu”, *şozelnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care face pozne, glume; poznaş” etc.;

– instrumental:

a) instrument obiectual: *brucelnic* s. n. „făcăleţ cu care se mestecă mămăliga”; „unealtă de fier, ascuţită la un capăt, cu care se scormonesc cărbunii, ca să ardă mai bine”, *butelnic/budelnic* s. n. „burghiu mic; sfredel”, *crucelnic* s. n. „lemnul care se reazemă pe caraftele războiului de ţesut şi de care atârnă iţele; fuscel”; „vârtelniţă”, *dârjelnic* s. n. „mai de bătut cânepa”, *măjelnic* s. n. „cântar”, *mestelnic* s. n. „făcăleţ”, *motovelnic* s. n. „ustensilă cu ajutorul căreia se deapănă firele (folosite la ţesut) de pe bobină într-un scul; vârtelniţă, depănătoare; (ccr) scul”, *rostelnic* s. n. „numele unei unelte de tâmplărie, nedefinită mai îndeaproape”, *spiţelnic* s. n. „sfredel folosit de rotar, pentru a face în căpăţâna roţii găurile în care se vâră spiţele” etc.;

b) instrument spiritual-intelectual: *cuvântelnic* s. n. „dicţionar”, *zicelnic* s. n. „dicţionar”;

c) instrument gramatical: *numelnic* s. n. „nominal”, *singurelnic* s. n. „singular”, *temeielnic* s. n. „gradul pozitiv”, *tocmelnic* s. n. „modul condiţional”;

– peiorativ[1]: *cheltuielnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care cheltuieşte mult; cheltuitor, risipitor”, *femeielnic* s. m. „bărbat afemeiat”, *muierelnic* s. m. „bărbat afemeiat”, *odăielnic, -ă/hodăielnic, -ă* s. m. şi f. „persoană care umblă tot timpul pe la alţii; haimana”.

Pentru derivatele adverbiale, valorile de bază ale sufixului sunt:

– modalitatea: *(ne)greşelnic* „(ne)greşit”, *(ne)îndoielnic* „(ne)încrezător, (ne)sigur”, *lege(a)lnic* „legal”, *linguşelnic* „linguşitor”, *obişnuielnic* (cu subiectul: *drepturi, legi, reguli, sisteme*) „în baza tradiţiilor, fără a fi scris; cutumiar”, *sfielnic* „sfios”, *simţelnic* „senzual”, *tânguielnic* „tânguitor”, *temeielnic* „temeinic”;

– temporalitatea: *anuelnic* „anual”, *pururelnic* „permanent; veşnic”, *târzielnic* „târziu”, *timpurelnic* „temporar, provizoriu”;

– spaţialitatea (vz. *afărelnic* „din afară”);

– efectivitatea (vz. *fiinţelnic* „realmente”);

– certitudinea (vz. *neîndoielnic* „cu siguranţă; în mod cert”).

Dat fiind faptul că cele mai multe derivate cu sufixul *-elnic* fac parte din clasa morfologică a adjectivului, o bună parte dintre formaţiile lexicale organizate cu acest afix au valoare calificativă. De asemenea, este semnificativ şi numărul derivatelor substantivale cu valenţe de nume de agent şi de instrumental. Diversitatea semantismului exprimat de sufixul *-elnic* în derivatele româneşti îl îndreptăţeşte a fi considerat un potenţiator semantic şi un intensificator al bazei. Din acest motiv, a fost productiv în limba standard şi mai este activ în vorbirea populară şi în cea regională, unde dominanta o constituie expresivitatea şi transparenţa semantică.

[1] Vezi şi Creţa (1967: 189).

BDD-V2347 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:27 UTC)

8. Aspecte lexico-stilistice

Cele mai multe derivate cu sufixul *-elnic* au apărut în secolul al XIX-lea. În această perioadă, afixul analizat este perceput ca unul neologic, figurând printre sufixele „la modă la scriitori”[1]. Această uzitare a sufixului este determinată, în mare parte, de valorile lui stilistice, pe care le atribuie derivatelor. Formaţiile lexicale cu sufixul *-elnic* exprimă, adesea, vădite valenţe poetice şi un grad mult mai înalt de expresivitate, în comparaţie cu sinonimele lor (nearhaice) (*îndoielnic* vs *nesigur, sfielnic* vs *timid, şovăielnic* vs *ezitant, tânguielnic* vs *jalnic, târzielnic* vs *tardiv, văpăielnic* vs *impetuos* etc.) sau faţă de vocabulele structurate cu sufixe corespondente (*apropielnic* vs *apropiat, asuprelnic* vs *asupritor, favorelnic* vs *favorabil, firelnic* vs *firesc, hrăpelnic* vs *hrăpăreţ, îndem(â)nelnic* vs *îndemânatic, schitelnic* vs *schitean, slugărelnic* vs *slugarnic, supărelnic* vs *supărăcios* etc.). Afectivitatea, dar şi fluiditatea, melodicitatea derivatelor din această categorie sunt date şi de accentul transferat pe sufix (*adorélnic* vs *adorábil, dosélnic* vs *dósnic, vesélnic* vs *vésel* etc.). De asemenea, afixul în discuţie poate conferi derivatelor precizie în exprimarea unor însuşiri (*feciorelnic* vs *fecioresc*, unde primul adjectiv are o specializare semantică mult mai restrânsă faţă de cel din urmă).

9. Concluzii

Ca aspecte definitorii pentru lexemele structurate cu sufixul *-elnic*[2], putem menţiona că frecvenţa şi aria de răspândire a acestora diferă sub aspect diacronic şi stilistico-funcţional. Astfel, primele formaţii pe teren românesc din această categorie apar pe la mijlocul secolului al XVII-lea, reprezentând creaţii lexicale după model sufixal slav. În următoarele două veacuri, procesul derivativ cu sufixul în discuţie cunoaşte o amploare tot mai mare. În limba actuală însă, acesta este un afix perimat, fiind înlocuit, în mare parte, cu sufixe corespondente specifice limbii comune (*-at, -atic, -ăcios, -ăreţ, -ean, -esc, -bil, -nic, -tor* etc.). Printre lexemele active în limba standard, figurează: *bănuielnic, -ă, feciorelnic, -ă, îndoielnic, -ă, (ne)prielnic, -ă, sfielnic, -ă, şovăielnic, -ă*. Sufixul persistă însă în limba populară şi, mai ales, la nivel regional, unde predomină elementul arhaic.

Din punct de vedere stilistic, acesta excelează prin expresivitate şi prin precizia definirii, de aceea a fost preferat în secolul al XIX-lea de mulţi scriitori.

Cele mai numeroase vocabule cu sufixul de faţă fac parte din clasa morfologică a adjectivului, urmată de cea a substantivului şi, mai rar, de cea a adverbului şi derivă de la teme verbale, substantivale, adjectivale şi adverbiale.

Abrevieri: bg. = bulgară, pol. = poloneză, rs. = rusă, slv. = slavonă, ucr. = ucraineană, vsl. = vechea slavă.

SURSE

Bianu, Ioan, Nerva Hodoş, 1903, *Bibliografia românească veche 1508–1830* [BRV I], tom. I (1508–1716), Bucureşti, Editura Atelierele Socec & Co.

[1] Precizare făcută de redactorii DA-ului, la lexemul *făptelnic*, vezi DLR (2010).

[2] Din lipsă de spaţiu, nu am putut prezenta lista derivatelor în discuţie cu etimologia lor, precum şi informaţii despre prima atestare şi despre registrul funcţional, acestea urmând să fie abordate în altă lucrare.

BDD-V2347 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:27 UTC)

Chivu, Gheorghe, Magdalena Georgescu, Magdalena Ioniţă, Alexandru Mareş, Alexandra Roman-Moraru (eds.), 1979, *Documente şi însemnări româneşti din secolul al XVI-lea*, Bucureşti, Editura Academiei.
Chrestomaţie română, 1891, Texte tipărite şi manuscrise (sec. XVI–XIX), dialectale şi populare, cu o introducere, gramatică şi un glosar româno-francez de M. Gaster, vol. I, Leipzig – Bucureşti, F. A. Brockhaus–Socec & Co.
Coresi Diaconul, 1903, *Fragment din Molitvenicul diaconului...*, în *Prinos lui D. A. Sturza*, Bucureşti, [s. a.], p. 235–276.
Coresi Diaconul, 1969, *Liturghierul lui Coresi*, Text stabilit, studiu introductiv de Al. Mareş, Bucureşti, Editura Academiei.
Etiopice, Traducere de pe la 1772 din limba elinească de Toma Dimitriu, logofătul mitropoliei din Iaşi. Manuscris Biblioteca Academiei Române.
Kogălniceanu, Mihail, 1872, *Cronicele României sau Letopiseţele Moldaviei şi Valahiei* [LET. I], tom. I, Bucureşti, Imprimeria Naţională.
Pamfile, Tudor, 1914, *Sărbătorile la români. Crăciunul*, Studiu etnografic, Bucureşti, Viena, Librăriile Socec & Comp. şi C. Sfetea, Leipzig, Otto Harrassowitz, Gerold & Comp.
Pann, Anton, 1967, *Povestea vorbii,* vol. I, Bucureşti, Editura pentru Literatură.
Un fragment din cel mai vechi molitvenic românesc, 1922, Publicat de Nicolae Drăganu în *Dacoromania*, II, p. 254–327.

BIBLIOGRAFIE

Avram, Mioara, 1989, „Introducere în studiul sufixelor", în Laura Vasiliu, *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. III, *Sufixele. 1. Derivarea verbală*, Bucureşti, Editura Academiei Române, p. 5–13.
Creţa, Zorela, 1967, „Sufixele peiorative", în Alexandru Graur, Mioara Avram (eds.), *Studii şi materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, vol. IV, Bucureşti, Editura Academiei, p. 177–194.
Dimitrescu, Florica (coord.), 1978, *Istoria limbii române*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
Graur, Alexandru, 1929, *Nom d'agent et adjectif en roumain*, Paris, Champion.
Graur, Alexandru, 1969, „Suffixes roumains élargis", *Revue roumaine de linguistique*, XIV, 4, p. 327–332.
Hristea, Theodor, 1968, *Probleme de etimologie. Studii. Articole. Note,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică.
Iordan, Iorgu, 1943, *Limba română actuală. O gramatică a „greşelilor"*, Bucureşti, Editura Socec & Co., S. A. R.
Moroianu, Cristian, 2010, „Etimologia multiplă internă, între certitudine şi posibilitate", în Gheorghe Chivu, Oana Uţă Bărbulescu (eds.), *Studii de limba română. Omagiu profesorului Grigore Brâncuş*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 155–168.
Pascu, George, 1916, *Sufixele româneşti*, Bucureşti, Librăriile Socec & Co.
Popușoi, Carolina, 2016, „Adnotări lingvistice pe marginea unui document din secolul al XIX-lea", *Limba română*, LXV, 1, p. 127–138.
Rădulescu Sala, Marina, 2015, „Introducere", în Marina Rădulescu Sala (coord.), *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. IV, partea 1, *Sufixele. Derivarea nominală şi adverbială*, Bucureşti, Editura Academiei Române, p. XVII–XXXII.
Tudose, Claudia, 1978, *Derivarea cu sufixe în româna populară*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.
Ursu, Neculai Alexandru, Despina Ursu, 2004, 2006, 2011, *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare (1760–1860)*, vol. I–III, Iaşi, Editura Cronica.

BDD-V2347 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:27 UTC)

Vasiliu, Laura, 1989, *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. III, *Sufixele. 1. Derivarea verbală*, Bucureşti, Editura Academiei Române, p. 15–26.

DICŢIONARE ŞI GLOSARE

Bulgăr, Gheorghe (coord. vol. I), 1960, Lucreţia Mareş (coord. vol. II), 1967, *Lexic regional*, vol. I–II, I: Bucureşti, Editura Academiei Române; II: Bucureşti, Editura Ştiinţifică.
Ciauşanu, G. F., 1931, *Glosar de cuvinte din judeţul Vâlcea*, Bucureşti, Imprimeria Naţională.
Coman, Petre, 1939, *Glosar dialectal*, Bucureşti, Monitorul oficial şi Imprimeria Naţională.
Dicţionar invers [DI], 1957, Bucureşti, Editura Academiei Române.
Dicţionarul explicativ al limbii române [DEX], 2009, ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, tiraj nou, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold.
Dicţionarul limbii române [DLR], 2010, vol. I–XIX, ediţie anastatică, Bucureşti, Editura Academiei Române.
Дьяченко, Григорий, 2009, *Полный церковнославянский словарь*, Москва, Издательство „Отчий Дом”.
Micul dicţionar academic [MDA], 2001, 2002, 2003, 2003, vol. I–IV, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.
Miklosich, Franz, 1885, *Dictionnaire abrégé de six langues slaves (russe, vieux-slave, bulgare, serbe, tchèque et polonais)*, St. Pétersbourg et Moscou, Vienne, Librairie de la société M. O. Wolff, Guillaume Braumülle.
Miklosich, Franz, 1963, *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum*, Aalen, Scientia Verlac.
Pontbriant, Raoul, 1862, *Dicţionar româno-frances*, Bucureşti, Göttingen, Paris, Leipzig, Adolf Ulrich, Gustave Bossange & C-ia, E. F. Steinacker.
Resmeriţă, Alexandru, 1924, *Dicţionarul etimologico-semantic al limbei române*, Craiova, Institutul de Editură „Ramuri”.
Scriban, August, 1939, *Dicţionaru limbii româneşti.* (Etimologii, înţelesuri, exemple, citaţiuni, arhaizme, neologizme, provincializme), Iaşi, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”.
Семенов, А. В., 2003, *Этимологический словарь русского языка. Русский язык от А до Я*, Москва, Издательство „ЮНВЕС”.
Tiktin, H., *Rumänisch-deutsches Wörterbuch* [TDRG], 1986, 1988, 1989, band I–III, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, Überarbeitete und ergänzte Auflage von Paul Miron.
Udrescu, D., 1967, *Glosar regional Argeş*, Bucureşti, Editura Academiei.

A RETREATING SUFFIX: *-ELNIC*

(*Abstract*)

Across Romance, one of the characteristics of Romanian is the presence of words derived by means of the suffix *-elnic*. The first Romanian words derived by means of this suffix date from the mid 17th century, acting as new words formed on a Slavic suffixal pattern. Most of these words are adjectives, but also nouns and, in rarer cases, adverbs, and their root can be a verb, a noun, an adjective and an adverb. In contemporary Romanian, the suffix *-elnic* is old-fashioned, being mostly replaced with common language corresponding affixes. The suffix however is still present in non-standard language, and especially at regional level, where the archaic element is more prominent. Stylistically, it is par excellence very expressive, having precise defined terms.

BDD-V2347 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:27 UTC)